

สามัตถิยะสู่ผลลัพธ์การเรียนรู้: ผู้เรียนดนตรีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
สู่นักปฏิบัติการทางดนตรีศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

Competences to Learning Outcomes:
Music Education's Students in Rajabhat Universities to Music
Education Practitioners for Local Development

จिरกานต์ สิริกวินกอบกุล^{*1}

Jirakarn Sirikavinkobkul^{*1}

บทคัดย่อ

สามัตถิยะ คือ ความสามารถที่ตอบสนองความต้องการในการทำงานให้
ลุล่วง ประกอบด้วยความรู้ ทักษะและเจตคติต่าง ๆ เทียบได้กับคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ โดยมีผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่ชัดเจน สามารถวัดได้ ผลลัพธ์
การเรียนรู้ของผู้เรียนดนตรีศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้แก่ 1) การมีทัศนคติที่ดี
ต่อวิชาชีพครูดนตรี 2) มีความรู้ทางด้านทฤษฎีและทักษะทางดนตรีที่ดี
3) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ และบูรณาการการจัดการเรียนรู้ดนตรีควบคู่
กับชุมชน เป้าหมายที่สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏควรบรรลุคือ
“การสร้างนักปฏิบัติการทางดนตรีศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” สอดคล้องกับ
ผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญคือ “ผู้เรียนสามารถปฏิบัติการกิจกรรมทางดนตรีศึกษาเพื่อ
การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน” โดยผู้เรียนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน
สามารถนำความรู้และทักษะที่มีไปใช้ในการบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนา
ชุมชนท้องถิ่น ในลักษณะต่าง ๆ ได้ดังนี้ 1) การรวบรวมองค์ความรู้ด้วยกระบวนการ
ทางดนตรีศึกษาในชุมชนท้องถิ่น 2) การจัดกิจกรรมทางดนตรีร่วมกับชุมชนท้องถิ่น
และการนำดนตรีศึกษาไปบูรณาการร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ ในท้องถิ่น 3) จัดทำ
หลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับดนตรี จัดทำรายวิชาเพิ่มเติม หรือ สาระในรายวิชาที่มี
การบูรณาการดนตรีในท้องถิ่น และ 4) สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ทางดนตรีศึกษา

* corresponding author, email: jirakarn.kanun@gmail.com

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Ph.D. student, Major of Higher Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

ภายในชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประกอบวิชาชีพทางดนตรีศึกษาควบคู่ไปกับการรักษาความเป็นท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ผู้เรียนดนตรีศึกษา /มหาวิทยาลัยราชภัฏ /การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

Competences are abilities that meet the needs of achievement in work include that Knowledge, Skills and Attitudes are comparable to Desired Characteristics with Learning Outcomes are behavior can be measured. Learning Outcomes of Music Education's students are 1) Good attitude towards the music teacher profession 2) Good theoretical knowledge and Practical music skills 3) The abilities of Learning management and Integrating of Music learning management with Community. The Goal of Music education program in Rajabhat Universities have to achieve is The creation of music education practitioners for local development. It is consistent with the important learning outcomes that students can do activities in music education for sustainable local development in which students are the leaders of community change. Students can apply knowledges and skills that are used to integrate with participation in the development of local communities in various ways as follows 1) Compilation of body of knowledge with music education approaches in local community 2) Musical activities with local community and Integration of music education and other education sciences 3) Local music-related curriculum making, supplement subjects, or content in subject containing local music integration 4) Launch of learning society on music education in local community. To enable students can be in music education careers while preserving local sustainability.

Keywords: Music Education's students / Rajabhat Universities / Local Development

บทนำ

ปัจจุบันการพัฒนาศักยภาพของคนเป็นไปในเชิงปริมาณมากกว่าด้านคุณภาพ โดยคุณภาพของการศึกษาซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญไม่แข็งแรงเพียงพอที่จะทำให้การพัฒนามีความมั่นคง ขณะเดียวกันการจัดการศึกษายังไม่สามารถหล่อหลอมเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคมได้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงไม่ตอบสนองต่อแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทยและการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น (พลฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, 2555) ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ควรมีการปรับตัวเพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลง และแสดงจุดยืนที่ชัดเจนของมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะในด้านการผลิตบัณฑิต ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏตามพระราชบัญญัติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ประกอบด้วย 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การพัฒนาท้องถิ่น 2) การผลิตและพัฒนาครู 3) การยกระดับคุณภาพการศึกษา และ 4) การพัฒนาระบบบริการจัดการ (ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2562) ซึ่งในยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น และยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนาครู รวมถึงยุทธศาสตร์ที่ 3 การยกระดับคุณภาพการศึกษา ควรได้รับการพัฒนาควบคู่กันไป โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาศักยภาพของครู เนื่องจากการศึกษาซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งการพัฒนาประเทศ ชุมชนและตัวบุคคล การที่ประชากรในประเทศได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ จะส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอันนำไปสู่การพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริง ดังนั้นวิชาชีพครูจึงเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคนและสร้างความเจริญแก่สังคม

ดนตรีศึกษาถือเป็นวิชาการที่มีความสำคัญในการสร้างและพัฒนาความมีดนตรีการของคนในสังคมอย่างมีระบบระเบียบ เป็นผลให้ผู้เรียนซึ่งได้แก่ เยาวชนและประชาชนทั่วไปในทุกสังคมเกิดความเข้าใจ มีความรัก และซาบซึ้งในดนตรี มีความห่วงใยในการธำรงรักษาวัฒนธรรมดนตรีอันทรงคุณค่าให้อยู่คู่กับสังคม ความสำคัญของดนตรีศึกษาอยู่ที่การสร้างและพัฒนาทั้งผู้ฟัง ผู้แสดง ครูดนตรี และนักวิชาการทางดนตรีศึกษาเพื่อให้ดนตรีที่มีอยู่ในสังคม เป็นวัฒนธรรมที่นำภาคภูมิใจของสังคม ช่วยให้ผู้เรียนซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในฐานะของผู้ฟัง รู้จักรักษาและดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมดนตรี ช่วยให้ผู้เรียนในฐานะของผู้แสดงมีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง สามารถพัฒนาความสามารถของตนต่อไปได้อย่างไม่มีขอบเขต และที่สำคัญ คือ การสร้างครูดนตรีที่มีคุณภาพในการสอน

ผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถซาบซึ้งในดนตรีได้อย่างแท้จริง ตามบทบาทและฐานะของตน มีทักษะการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความสามารถในฝีมือของตนได้ อย่างไรก็ตามข้อจำกัด มิใช่เป็นเพียงผู้ถ่ายทอดเทคนิควิธีเล่นดนตรี หรือเนื้อหาสาระดนตรีให้กับผู้เรียนอย่างไร้จุดหมาย (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561) จะเห็นได้ว่า สาขาวิชาดนตรีศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างครุดนตรี และถ่ายทอดดนตรีอย่างเป็นระบบ สามารถอนุรักษ์ และพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ทางดนตรี อันเป็นวัฒนธรรมสำคัญให้อยู่คู่กับสังคม และชุมชนท้องถิ่น

การผลิตบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งในด้านความรู้ สมรรถนะ ทักษะ จรรยาบรรณวิชาชีพ ที่ตอบโจทย์ต่อความสามารถในการประกอบอาชีพ ควบคู่ไปกับการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านดนตรี สามารถต่อยอด และเผยแพร่องค์ความรู้ทางดนตรี นำความรู้ ทักษะทางดนตรีไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างสรรค์กิจกรรมทางดนตรีร่วมกับชุมชน เป็นพันธกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยที่ควรตระหนักถึง และมีกระบวนการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม นำไปสู่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

จากสามมิติไปสู่ผลลัพธ์การเรียนรู้

สามมิติ (Competences) ประกอบไปด้วยความรู้ ทักษะและเจตคติต่าง ๆ เพื่อพัฒนาต่อยอดเป็น สมรรถนะ (Competencies) (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2561) โดยในมุมมองของผู้เขียน สามมิติ สามารถเทียบได้กับ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Desired characteristics) ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการจัดการเรียนการสอน โดยมีผลลัพธ์การเรียนรู้ เป็นการกระทำที่สื่อให้เห็นถึงสมรรถนะของผู้เรียน อันสังเกตได้จากพฤติกรรมที่ชัดเจนวัดได้และชี้เฉพาะได้ว่าตรงกับสมรรถนะนั้น นอกจากนี้ สามมิติและผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนยังสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทางการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความเชื่อมโยงระหว่างจุดมุ่งหมายทางการเรียนรู้ของบลูม สามัตถิยะ และผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนดนตรีศึกษา

จุดมุ่งหมายทางการเรียนรู้ของบลูม (Bloom, 1956)	สามัตถิยะ (Competences)	ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนดนตรีศึกษา
1. พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นเรื่องของการพัฒนาทางด้านสติปัญญา ความรู้	ความรู้ ประเภท Cognitive	ความรู้ ความเข้าใจ ทางด้านดนตรีศึกษา
2. จิตพิสัย (Affective Domain) มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรม ที่พึงประสงค์	เจตคติ ประเภท Non-Cognitive	คุณธรรมและจริยธรรม ต่อวิชาชีพและสังคม
3. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางกายให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานแต่ละชนิด	ทักษะ ประเภท Non-Cognitive	ทักษะปฏิบัติ ทางด้านดนตรี

จากตารางข้างต้น ผู้เขียนขอยกตัวอย่างประกอบ เช่น ทักษะด้านการสื่อสาร และทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นสามัตถิยะ นำมาประกอบกับความรู้ทางด้านดนตรีศึกษา และจิตวิทยาการสอนดนตรี ผลลัพธ์การเรียนรู้คือ ผู้เรียนในสาขาวิชาดนตรีศึกษา สามารถถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีศึกษาแก่เด็กปฐมวัยภายในชุมชน

นอกจากนี้ ผลลัพธ์การเรียนรู้มีความเชื่อมโยงกับการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (Outcome-based education) ซึ่งมีที่มาจากปรัชญาการศึกษาที่กล่าวไว้ว่า การศึกษาควรมีจุดมุ่งหมายในการสร้างผลิตรายการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจง เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงคุณลักษณะบัณฑิตที่อันพึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย คุณลักษณะบัณฑิตที่อันพึงประสงค์ของสาขาวิชาและความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต เป็นพื้นฐานในการออกแบบผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยหลักสูตรและการเรียนการสอนถูกออกแบบให้สามารถผลิตนักศึกษาที่มีคุณลักษณะดังกล่าวได้ ผู้เรียนควรจะได้รับผลลัพธ์การเรียนรู้ หลังจากผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ (มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2561)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์และผลลัพธ์การเรียนรู้รายชั้นปีของผู้เรียนดนตรีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

บัณฑิตในสาขาวิชาดนตรีศึกษาศาสตร์สามารถประกอบอาชีพตรงตามความต้องการของสังคมและท้องถิ่นตามคุณวุฒิ ศักยภาพ และสมรรถนะของตนเองได้ โดยมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ.2562 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2562) ดังนี้

1) มีค่านิยมร่วม ตระหนักและยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการทำงานของครู การพัฒนาความรู้สึถึงตัวตนความเป็นครูและมีเจตคติต่อวิชาชีพครูที่เข้มแข็ง มีจิตบริการต่อวิชาชีพครูและชุมชน

2) เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณครูและยึดมั่นในจรรยาบรรณของวิชาชีพครู ปฏิบัติหน้าที่ตามอุดมการณ์ความเป็นครูด้วยความรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ อุทิศตนและทุ่มเทในการเอาใจใส่ สร้างแรงบันดาลใจ พัฒนาการเรียนรู้และผลประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน มีความพอเพียง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ

3) เป็นผู้เรียนรู้และฉลาดรู้ และมีปัญญา เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดขั้นสูง มีความรอบรู้ด้านการเงิน สุขภาพ สุนทรียภาพ วัฒนธรรม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก การสร้างสัมมาชีพและความมั่นคงในคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีความเพียร มุ่งมั่น มานะ บากบั่น ใฝ่เรียนรู้ มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่เรียนรู้และรอบรู้ ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

4) เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นผู้ที่มีทักษะศตวรรษที่ 21 มีความฉลาดดิจิทัลทักษะ การทำงานเป็นทีม มีทักษะข้ามวัฒนธรรม รู้เท่าทันสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ มีส่วนร่วมในการพัฒนาความก้าวหน้าให้กับวิชาชีพครู สามารถแสวงหาความรู้ พัฒนาความรู้ งานวิจัย และสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาตนเองผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

5) เป็นผู้มีความสามารถสูงในการจัดการเรียนรู้ เป็นผู้มีความสามารถในการจัดเนื้อหาสาระ ออกแบบกิจกรรม วางแผนและจัดการเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ สร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความสุขในการเรียน โดยใช้ศาสตร์การสอน เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

สื่อ แหล่งเรียนรู้ ชุมชน ภูมิปัญญาในชุมชนที่เหมาะสมกับสาระวิชาและผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน สามารถบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ ข้ามวัฒนธรรมและการวิจัยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการศาสตร์การสอน ความรู้เนื้อหาสาระ และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา พัฒนาตนเอง ผู้เรียนและสังคม

6) เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และใส่ใจสังคม มีความรักชาติ รักท้องถิ่น มีจิตสำนึกไทยและจิตสำนึกสากล รู้คุณค่าและมีส่วนร่วมในการพัฒนา อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและท้องถิ่น มีจิตอาสา และดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย มีความยุติธรรมและมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง รู้ถูก รู้ผิด รู้ชอบ ชั่ว ดี กล้าปฏิเสธและต่อต้านการกระทำที่ไม่ถูกต้อง เคารพสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก

ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างกว้างๆ สามารถนำไปประยุกต์ในการออกแบบหลักสูตรและรายวิชาของแต่ละสาขา จะเห็นได้ว่าการนำประเด็นการเรียนรู้คุณค่าและมีส่วนร่วมในการพัฒนาภูมิปัญญาไทยและท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นำไปสู่การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้รายชั้นปีของผู้เรียนดนตรีศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏดังนี้

ตารางที่ 2 ผลลัพธ์การเรียนรู้รายชั้นปีของผู้เรียนดนตรีศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ (สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2562)

ระดับชั้นของผู้เรียน	ทักษะ/คุณลักษณะของนักศึกษา
ชั้นปีที่ 1	นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูดนตรี มีหลักการสอนและมีทักษะทางดนตรีที่ดี
ชั้นปีที่ 2	นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ สามารถเตรียมการสอนดนตรี และมีทักษะทางดนตรีทางที่ก้าวหน้า
ชั้นปีที่ 3	นักศึกษาสามารถบูรณาการการจัดการเรียนรู้ดนตรีควบคู่กับชุมชนและมีทักษะทางดนตรีที่พัฒนา
ชั้นปีที่ 4	นักศึกษามีความเป็นครูมืออาชีพด้านการสอนดนตรี มีความสนใจใฝ่รู้ในศาสตร์ทางดนตรี

ผลลัพธ์การเรียนรู้รายชั้นปี นำไปสู่การออกแบบแผนการสอนในแต่ละเทอม โดยในภาพรวมสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจะมีลักษณะการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้รายชั้นปีแบบกว้างๆ รายละเอียดย่อยอาจแตกต่างกันในแต่ละมหาวิทยาลัยราชภัฏ

นอกจากนี้ จำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะของครุดนตรีที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน (Michael L.M. and Patrice M., 2010) ประกอบด้วย ประสบการณ์ ความมีดนตรีการและทักษะปฏิบัติดนตรีที่ดี มีทักษะการคิดวิเคราะห์ มีความเป็นผู้นำ มีความรู้ และมีบุคลิกภาพทางการสอน มีคุณธรรม จริยธรรม และมีการเตรียมการสอนที่ดี ซึ่งเป็นการพัฒนาบัณฑิตทางดนตรีศึกษาให้มีศักยภาพและความพร้อมในการประกอบวิชาชีพ

นักปฏิบัติการทางดนตรีศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

เพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ในด้านการพัฒนาท้องถิ่นทางด้านสังคมและการศึกษา มีบูรณาการความร่วมมือในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย (ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม) ในการดำเนินโครงการพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีนัยสำคัญ และบูรณาการการจัดการเรียนการสอน การวิจัยของนักศึกษาและอาจารย์กับการพัฒนาท้องถิ่น (ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2562) เป้าหมายที่สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏควรบรรลุคือ “การสร้างนักปฏิบัติการทางดนตรีศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญคือ “ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมทางดนตรีศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน” โดยผู้เรียนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชนสามารถนำความรู้และทักษะที่มีไปใช้ในการบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ในลักษณะต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การรวบรวมองค์ความรู้ด้วยกระบวนการทางดนตรีศึกษาในชุมชนท้องถิ่น

ผู้เรียนดนตรีศึกษา สามารถทำการศึกษา วิจัย และรวบรวมองค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมดนตรีในชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบด้วยกระบวนการทางดนตรีศึกษา และกระบวนการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 ความเชื่อมโยงในการรวบรวมองค์ความรู้ด้วยกระบวนการทางดนตรีศึกษาในชุมชนท้องถิ่น

องค์ประกอบทางการศึกษา (Steiner, 1988 อ้างถึงใน ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561)	ความเชื่อมโยงในการรวบรวมองค์ความรู้ ด้วยกระบวนการทางดนตรีศึกษา ในชุมชนท้องถิ่น
ผู้สอน	- ประชาชนชาวบ้าน หรือ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น - ครูดนตรีศึกษา
ผู้เรียน	- นักเรียน นักศึกษา - ประชาชนทั่วไปในชุมชนท้องถิ่น
หลักสูตร / เนื้อหาสาระ	- การรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดนตรี ในชุมชนท้องถิ่น - กระบวนการถ่ายทอดดนตรีในชุมชนท้องถิ่น - แนวทางการศึกษาดนตรีในชุมชนท้องถิ่น - การพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีในท้องถิ่น
การเรียนการสอน และบริบทที่เกี่ยวข้อง	- การเรียนการสอนดนตรีในชุมชนท้องถิ่น - การสร้างนวัตกรรมทางด้านดนตรีโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น - การใช้เครื่องดนตรีที่ผลิตจากวัสดุในชุมชนท้องถิ่น - การประเมินผลตามสภาพจริง - ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน - สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนเป็นสถานที่ในชุมชน ซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ - งบประมาณสนับสนุนจากสถาบันอุดมศึกษาและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้เขียนได้นำตัวอย่างงานวิจัยทางดนตรีศึกษาที่รวบรวมองค์ความรู้และการถ่ายทอดดนตรีของศิลปินในท้องถิ่นมานำเสนอ ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้ ถือเป็น การอนุรักษ์และเผยแพร่องค์ความรู้ในท้องถิ่นให้เป็นที่ประจักษ์อย่างแพร่หลาย ดังนี้

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2541) ทำการวิจัยเรื่อง “เพลงพื้นบ้านท่าโพ: เนื้อหา ดนตรีและการสืบทอด” ผลการวิจัยพบว่า เพลงพื้นบ้านท่าโพจำนวน 55 เพลง ที่ทำการศึกษามีลักษณะทั่วไปเป็นไปตามลักษณะของเพลงไทย กล่าวคือ เพลง จำนวน 38 เพลง อยู่ในบันไดเสียงเพนตาโทนิค โดยมีโทนิคเป็น โด ลา มี เร และ ซอล มากน้อยตามลำดับ บันไดเสียงอื่น ๆ ที่พบ ได้แก่ เฮกซะคอร์ด เทตราโทนิค

และมิคโซลิดีเตียน การจัดเรียงของเสียงของเพลงเป็นลักษณะเพลเกิล 27 เพลง ออเรนติก 27 เพลง และแบบผสม 1 เพลง เพลงทั้งหมดมีอัตราจังหวะประเภท 2 จังหวะ ช่วงกว้างของเสียงที่ใช้อยู่ระหว่างคู่ 8 และคู่ 7 เพลงที่มีช่วงเสียงกว้างมากที่สุด คือคู่ 11 ชั้นคู่เสียงที่พบเสมอ คือ คู่ 2 และ คู่ 3 เมเจอร์ เคเดนซ์ตอนจบเป็น คู่ 2 เมเจอร์ และคู่ 3 ไมเนอร์มากที่สุด รูปแบบทำนองที่พบบ่อยคือรูปแบบไบนารี (AB) 37 เพลง เพลงขึ้นต้นแบบอนาครูซีส อีก 18 เพลงขึ้นต้นที่จังหวะที่หนึ่ง รูปแบบจังหวะที่พบบ่อย ๆ คือ และเพลงจำนวน 46 เพลงเป็นเพลงร่ำวง อีก 9 เพลงเป็นเพลงร้องเล่นเฉพาะเทศกาล โดยมีเอกลักษณ์พิเศษหลายเพลง คือ การตีทำรำตามเนื้อร้อง

ในเรื่องการสืบทอด พ่อเพลงแม่เพลงยินดีจะถ่ายทอดให้กับผู้สนใจ แนวทางการสืบทอดเพลงพื้นบ้านท่าโพแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ในระดับท้องถิ่น ผู้มีบทบาทในการส่งเสริมการสืบทอดเพลงพื้นบ้านท่าโพควรเป็นชาวบ้านเอง โดยโรงเรียนควรมีการจัดสอนเพลงพื้นบ้านท่าโพ นอกจากนี้ในระดับอำเภอและจังหวัดควรมีบทบาทในการส่งเสริมการสืบทอดให้กว้างขวางออกไป ในระดับประเทศควรมีการเผยแพร่เพลงพื้นบ้านท่าโพ เพื่อให้คนไทยรู้จักและส่งเสริมการสืบทอดให้เป็นระบบ เพื่ออนุรักษ์เพลงพื้นบ้านท่าโพอันทรงคุณค่าไว้ เพราะเป็นเพลงที่มีเอกลักษณ์และสร้างสรรค์ด้วยภูมิปัญญาไทยอย่างแท้จริง ในขณะที่พ่อเพลงแม่เพลงรุ่นนี้ยังสามารถถ่ายทอดได้

ยุทธนา ทองนำ (2560) ทำการวิจัยเรื่อง “กระบวนการถ่ายทอด การบรรเลงตรวของครูธงชัย สามสี” ผลการวิจัย พบว่า 1. ครูธงชัย สามสี เป็นศิลปินผู้เชี่ยวชาญด้านกันตรึมได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีการแบบมุขปาฐะจากครูดนตรีกันตรึมหลายท่านของหมู่บ้านวัฒนธรรมดงมัน เรียนรู้สั่งสมประสบการณ์จนสามารถพัฒนาตัวเองไปสู่ความเป็นเลิศทางการบรรเลงตรวและการถ่ายทอด ลักษณะความรู้หรือทักษะการบรรเลงตรวของผู้เรียนแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ระดับพื้นฐาน 2) ระดับชั้นกลาง และ 3) ระดับเพลงชั้นสูง วิธีการสอนแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ 1) วิธีการสอนสำหรับผู้เรียนที่ไม่มีพื้นฐาน โดยมีขั้นตอนการสอนอย่างเป็นลำดับขั้น และ 2) วิธีการสอนสำหรับผู้ที่มีพื้นฐานมาแล้ว ซึ่งใช้วิธีการต่อเพลงแบบปากเปล่า ทั้ง 2 วิธีการใช้การอธิบายและสาธิต โดยยึดหลักการสอน 4 ประการ คือ 1) เน้นให้ผู้เรียนมีพื้นฐานการบรรเลงที่ดีตามแนวทางของตน 2) สอนตามระดับทักษะของผู้เรียน 3) เน้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะปฏิบัติการ

บรรเลงตรวีให้เข้ากับจังหวะหน้าทับกลอง และ 4) สอนทักษะการบรรเลงโดยใช้บทเพลงจากง่ายไปยาก เนื้อหาสาระที่ครูให้ความสำคัญในการถ่ายทอด คือ พื้นฐานการบรรเลงตรวีเบื้องต้นที่ถูกต้องตามหลักการของครู และ 2. คู่มือการฝึกทักษะการบรรเลงตรวีตามแนวทางของครูธงชัย สามสี ประกอบด้วยคำชี้แจงในการใช้คู่มือ เนื้อหาสาระที่จำเป็นสำหรับการฝึกทักษะการบรรเลงตรวี วิธีการฝึกทักษะการบรรเลงตรวี การประเมินผล และแหล่งข้อมูล

จากตัวอย่างงานวิจัยแสดงให้เห็นถึงการรวบรวมองค์ความรู้ทางดนตรีท้องถิ่นอย่างมีกระบวนการ มีการสร้างนวัตกรรม พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้เพื่อนำมาใช้กับชุมชนท้องถิ่น การสร้างองค์ความรู้ร่วมกับชุมชน อย่างมีระเบียบแบบแผน รวมไปถึงการศึกษากระบวนการถ่ายทอดดนตรีของครูภูมิปัญญา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้แก่คนรุ่นหลัง และเป็นการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นมิให้สูญหาย

2. การจัดกิจกรรมทางดนตรีร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และการนำดนตรีศึกษาไปบูรณาการร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ ในท้องถิ่น

การจัดกิจกรรมหรือโครงการดนตรีเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่น มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน เช่น พัฒนาความสามารถทางดนตรีของเยาวชน เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และดนตรีสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุผ่อนคลายความเครียด และมีสังคมในวัยเดียวกัน นอกจากนี้มีการนำดนตรีศึกษาไปบูรณาการร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ ในท้องถิ่น เช่น จัดกิจกรรมการแสดงร่วมกับนาฏศิลป์ หรือ บูรณาการกิจกรรมสร้างสรรค์ระหว่างดนตรีกับศิลปะให้แก่เยาวชน

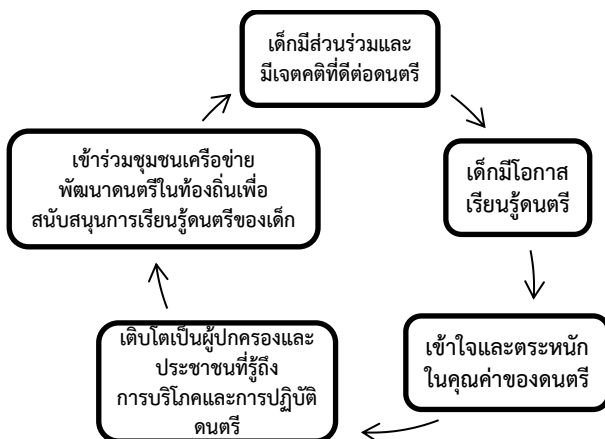
ตารางที่ 4 ความเชื่อมโยงในการจัดกิจกรรมทางดนตรีร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และการนำดนตรีศึกษาไปบูรณาการร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ ในท้องถิ่น

องค์ประกอบทางการศึกษา (Steiner, 1988 อ้างถึงใน ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561)	ความเชื่อมโยงในการจัดกิจกรรมทางดนตรีร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และการนำดนตรีศึกษาไปบูรณาการร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ ในท้องถิ่น
ผู้สอน	- ปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น - ครูดนตรีศึกษา

ตารางที่ 4 ความเชื่อมโยงในการจัดกิจกรรมทางดนตรีร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และการนำดนตรีศึกษาไปบูรณาการร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ ในท้องถิ่น (ต่อ)

องค์ประกอบทางการศึกษา (Steiner, 1988 อ้างถึงใน ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561)	ความเชื่อมโยงในการจัดกิจกรรมทางดนตรีร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และการนำดนตรีศึกษาไปบูรณาการร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ ในท้องถิ่น
ผู้เรียน	- นักเรียน นักศึกษา - ประชาชนทั่วไปในชุมชนท้องถิ่น
หลักสูตร / เนื้อหาสาระ	- การทำเครื่องดนตรี - บทเพลงท้องถิ่น - บทเพลงเพื่อชุมชนท้องถิ่น หรือเนื้อหาทางดนตรีที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในชุมชน - หลักสูตรดนตรีเฉพาะด้าน เช่น ดนตรีเพื่อผู้สูงอายุ ดนตรีเพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็ก ดนตรีไทยเพื่อประกอบพิธีกรรม - การนำดนตรีศึกษาไปบูรณาการร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ ในท้องถิ่น
การเรียนการสอนและ บริบทที่เกี่ยวข้อง	- การแสดงดนตรีเพื่อชุมชนท้องถิ่น - การร่วมบรรเลงดนตรีในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานเทศกาล งานบุญ งานประเพณีของท้องถิ่น - ให้ความรู้ทางดนตรีแก่คนในชุมชน - จัดการเรียนการสอนดนตรีเพื่อเยาวชน - จัดกิจกรรมดนตรีเพื่อสร้างสุขภาวะให้ผู้สูงอายุ - การประเมินผลตามสภาพจริง - สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนเป็นสถานที่ในชุมชนซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ - งบประมาณสนับสนุนจากสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ อนุสรณ์ จรรย์ยานนท์ (2561) ได้เสนอ กระบวนการพัฒนาดนตรีศึกษาในท้องถิ่นโดยมุ่งเน้นเยาวชน เพื่อนำมาเป็นกรอบในการจัดกิจกรรมทางดนตรีร่วมกับชุมชนท้องถิ่น รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาดนตรีศึกษาในท้องถิ่นโดยมุ่งเน้นเยาวชน
(ที่มา : อนุธรรม จรรย์ยานนท์, 2561)

กระบวนการพัฒนาดนตรีศึกษาในท้องถิ่นโดยมุ่งเน้นเยาวชน เพื่อเป็นผู้ผลิตหรือผู้สร้างสรรค์ดนตรี และเป็นผู้ฟังดนตรีที่มีความรู้ทางดนตรีที่ดี นำมาสู่การสร้างชุมชนเครือข่ายร่วมกันพัฒนาดนตรีในท้องถิ่น สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับช่วงวัยอื่น ๆ ได้ หรือสามารถมุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้สูงวัย

3. จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับดนตรี จัดทำรายวิชาเพิ่มเติมหรือสาระในรายวิชาที่มีการบูรณาการดนตรีในท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณภาพการดำรงชีวิต โดยพยายามใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานของสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของตนเอง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชาติบ้านเมือง (กรมวิชาการ, 2545 อ้างถึงใน นิรมล ศตวุฒิ, 2554)

หลักสูตรท้องถิ่น จึงเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และเนื้อหาสาระให้กับผู้เรียนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงทางสังคม วัฒนธรรมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นนั้น ๆ

ในการนำดนตรีซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น จัดทำรายวิชาเพิ่มเติม หรือสาระในรายวิชาอื่น ๆ ที่มีการบูรณาการดนตรีในท้องถิ่น หลักสูตรสามารถสอดแทรกเนื้อหาทางด้านดนตรีท้องถิ่นให้แก่ผู้เรียนดนตรีศึกษา

ขณะเดียวกันผู้เรียนดนตรีศึกษาก็สามารถจัดทำหลักสูตรดนตรีท้องถิ่นและถ่ายทอดแก่นักเรียนได้เช่นกัน สามารถดำเนินการโดยมีแนวทางดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แนวทางการจัดทำหลักสูตรระดับท้องถิ่นและบูรณาการกับหลักสูตรสถานศึกษา

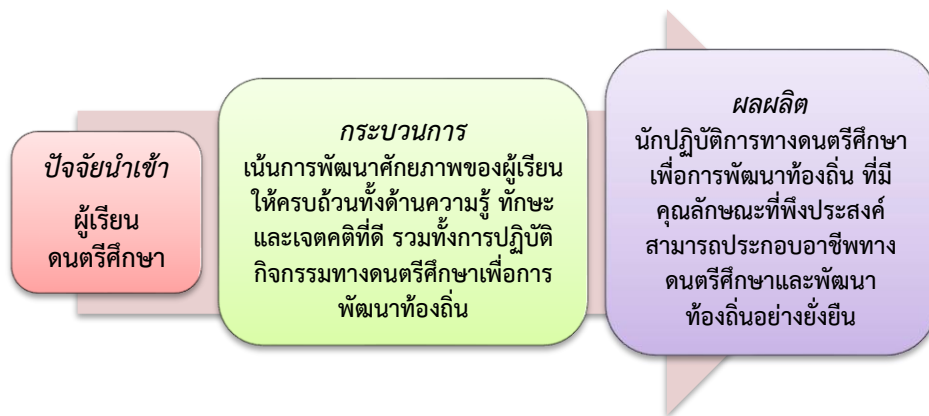
แนวทาง	การดำเนินการ
1. สอดแทรกในรายวิชาพื้นฐานที่มีตัวชีวิตที่บ่งบอกถึงความเป็นท้องถิ่น	ปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ปรับเนื้อหา ปรับ/เลือกใช้สื่อการเรียนรู้ บูรณาการในรายวิชาต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงกับดนตรีในท้องถิ่น เช่น การสอนรำสวด ในจังหวัดจันทบุรี โดยเชิญวิทยากรซึ่งเป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. จัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม	สถานศึกษาอาจจัดทำรายวิชาที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน หรือรายวิชาที่เป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เช่น การปฏิบัติสะล้อ
3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	จัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และส่งเสริมความสามารถของผู้เรียน เช่น การทำวงดนตรีท้องถิ่น
4. การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมจุดเน้น	จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศทางกายภาพของโรงเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตามจุดเน้นในด้านท้องถิ่น

4. สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ทางดนตรีศึกษาภายในชุมชนท้องถิ่น

สังคมแห่งการเรียนรู้ทางดนตรีศึกษา เป็นกระบวนการส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชน เกิดการเรียนรู้โดยผ่านทางสื่อ บุคคลผู้ให้ความรู้และแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จนสามารถสร้างความรู้ ทักษะ ระบบการจัดการความรู้และระบบการเรียนรู้ที่ดี มีการถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ทางดนตรี และกระบวนการถ่ายทอดดนตรีร่วมกัน ทำให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ซึ่งภูมิปัญญาอันทรงคุณค่า โดยสมาชิกในชุมชนพร้อมที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ในทุกเวลา ทุกสถานที่ ของคนทุกคนในทุกสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาที่ดีขึ้น โดยในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ มีหลักการสำคัญได้แก่ 1) กำหนดพื้นที่ 2) ค้นหาจุดเริ่มต้น 3) ตั้งกลุ่มแกนกลาง 4) สร้างความสนใจ 5) แสวงหาความร่วมมือ 6) พัฒนาบุคลากร 7) วิเคราะห์ชุมชน 8) จัดทำแผนชุมชน 9) วิเคราะห์ศักยภาพผู้มีส่วนร่วม และ 10) กิจกรรม (สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2558) ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ทางดนตรีศึกษาได้

จากบทบาทของดนตรีศึกษากับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในด้านผู้สอน (Teacher) มีคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นจิตอาสา มีองค์ความรู้

ทางด้านดนตรีในท้องถิ่น สามารถถ่ายทอดได้อย่างเป็นระบบ และรวบรวมองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านผู้เรียน (Student) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ กระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ด้านหลักสูตร (Curriculum) มีการจัดทำหลักสูตรหรือเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับดนตรีในท้องถิ่น รวมทั้งการบูรณาการดนตรีกับศาสตร์อื่น ๆ และการเรียนการสอน (Context) มีการจัดกิจกรรมทางดนตรีที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย ผลิตเครื่องดนตรี จากวัสดุที่หาได้ในชุมชน ใช้สถานที่ในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรม และใช้พื้นที่ในชุมชน เป็นแหล่งการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงบริบทต่าง ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการในแต่ละชุมชนท้องถิ่นที่แตกต่างกันออกไป ในการสร้างนักปฏิบัติการทางดนตรีศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สามารถบูรณาการในพันธกิจของมหาวิทยาลัยได้ทั้งการสร้าง องค์ความรู้ และทักษะปฏิบัติพื้นฐานให้ผู้เรียนดนตรีศึกษาในการเรียนการสอน การบริหารงานวิจัย การทำบริการวิชาการ ลงพื้นที่ชุมชน การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของนักศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมสร้าง ความเป็นจิตอาสาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของผู้เรียน

ภาพที่ 2 ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตสู่นักปฏิบัติการทางดนตรีศึกษา
(ที่มา : จิรกานต์ สิริกวินกอบกุล, 2562)

สรุป

สามัตถิยะ คือ ความสามารถที่ตอบสนองความต้องการในการทำงานให้ ลุล่วง โดยมีผลลัพธ์การเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมที่ชัดเจนวัดได้ ผู้เรียนสามารถพัฒนา

สามัตถิยะผ่านการออกแบบหลักสูตรและกระบวนการพัฒนาของหลักสูตร เป้าหมายที่สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมคือ การสร้างนักปฏิบัติทางดนตรีศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และก่อนที่จะพัฒนาไปถึงเป้าหมายได้นั้น รากฐานทางวัฒนธรรม ความรู้ทางดนตรีศึกษา และทักษะปฏิบัติทางดนตรีของผู้เรียนจำเป็นต้องมีพื้นฐานที่ดี มีความพร้อมในการพัฒนาต่อยอด ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 10 กรกฎาคม 2523 ที่ว่า

“การจะพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างให้เจริญนั้น จะต้องสร้างและเสริมขึ้นจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่ก่อนทั้งสิ้น ถ้าพื้นฐานไม่ดีหรือคลอนแคลนบกพร่องแล้ว ที่จะเพิ่มเติมเสริมต่อให้เจริญขึ้นไปอีกนั้น ยากนักที่จะทำได้ จึงควรจะเข้าใจให้แจ้งชัดว่า นอกจากจะมุ่งสร้าง ความเจริญแล้ว ยังต้องพยายามรักษาพื้นฐานให้มั่นคง ไม่บกพร่องพร้อม ๆ กันได้”

การที่ผู้เรียนดนตรีศึกษาจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้ยั่งยืนได้ ย่อมต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนในชุมชน โดยมุ่งไปที่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยไม่ทิ้งรากฐานเดิมของชุมชนท้องถิ่น ดังนั้นกระบวนการ วิธีการ และเครื่องมือในการจัดการองค์ความรู้ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง จึงมีความสำคัญ และสามารถนำมาขยายผลได้ ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น บนรากฐานวัฒนธรรมดนตรีที่ดั้งเดิม และเกิดความยั่งยืนต่อไปในอนาคต ทั้งนี้เป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างนักปฏิบัติทางดนตรีศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สามารถประกอบวิชาชีพทางดนตรีศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการดนตรีศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้าควบคู่ไปกับการรักษาความเป็นท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2541). เพลงพื้นบ้านท่าโพ : เนื้อหาดนตรีและการสืบทอด.

กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2561). ดนตรีศึกษา หลักการและสาระสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ. (2562). ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579). [ออนไลน์]. ได้จาก:

- <http://www.sru.ac.th/publishin-info/government-plan-university-20-year.html> [สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2562].
- นิรมล ศตวดี. (2554). **การพัฒนาหลักสูตร**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. 10 กรกฎาคม 2523. **พระบรมราโชวาทเนื่องในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2555). **การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: พื้นฐานการศึกษาด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2561). **การศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์**. [ออนไลน์]. ได้จาก:<http://vet.ku.ac.th/wv2018/form/edu/OBE05.pdf> [สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2562].
- มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. (2561). **การพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและการประเมินผลสำหรับหลักสูตร**. [ออนไลน์]. ได้จาก : http://www.ubu.ac.th/web/files_up/46f2018081509524869.pdf [สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2562].
- ยุทธนา ทองนำ. (2560). **กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงตรวของครูธงชัย สามสี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. (2562). **หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2562**. พิษณุโลก: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล. (2558). **ปรัชญาและมโนทัศน์สังคมแห่งการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2562). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562**. [ออนไลน์]. ได้จาก: http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/data6/Bachelor%20of%20Education-4Y-2562_m1.pdf [สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2562].
- อนรรฆ จรรย์ยานนท์. (2561). **กระบวนการพัฒนาดนตรีศึกษาในท้องถิ่นโดยมุ่งเน้นเยาวชน**. ในเอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เปิดมุมมองการวิจัยเพื่อ

พัฒนาการเรียนรู้ทางดนตรี วันที่ 6 กรกฎาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา. [อัดสำเนา].

Bloom, Benjamin. S. (1956). **Taxonomy of Educational Objectives,
Handbook I: The Cognitive Domain**. New York: David McKay Co Inc.
Michael L.M. and Patrice M. (2010). **Music Education in your hands**. New
York : Routledge.